

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ YAYINI

**FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ
ARAŞTIRMA DERGİSİ**

Fasikül : 1

Sayı : 14

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ — ERZURUM. 1986

CELİLİ'NİN HECR-NÂME'Sİ

Prof. Dr. Hüseyin AYAN

Hâmidî-zâde olarak bilinen Celilî (893 H./1487 M.-977 H./1569 M.), Bursa'da doğmuştur. Diğer Celilî'lerden ayırmak için Bursa'lı Celilî, diye adlandırıldığı yerler de vardır. Asıl adı: Abdülcelil'dir. O devirlerde, doğum tarihi bilinen müs-tesnâ şâirlerdendir.

Edebiyat tarihimizde, dört tane Celilî mahlasını almış şâir vardır:

1. Edirne'li Celilî'dir. "Penbe-dûz" olarak tanınır (1).
2. Bursa'lı Celilî'dir. Sultan Bâyezid devrinde yaşamıştır (2).
3. Kadı Celilî'dir. Adı: Abdülcelil olup, Abdülganî Efendi'nin küçük kardeşi-
dir (3).
4. Hâmidî-zâde Celilî'dir ki, yazımıza onun Hecr-nâme adlı mesnevisi konu edilecektir.

Hâmidî-zâde Celilî'yi, Sehî Bey (4), İznikli olarak göstermiştir. Latîfi de tez-kiresinde (5), ona uymuştur. Celilî'nin hayatı ve eserleri hakkında, Türk Kültü-rü'nü araştırma enstitüsü'nün hazırladığı Prof.Dr. Faruk Kadri TİMURTAŞ Armağanı'nda geniş bilgi verilmiştir. Daha sonra Mihek-nâme (6)'si vesilesiyle Celilî'ye dair bâzı hususlara temas olunmuştur.

Celilî'nin "Hamse sahibi" bir şâir olduğu artık kesinlik kazanmıştır. Onun hamsesinde:

-
- (1) Latîfi, Tezkire-i Latîfi, İstanbul, İkdam Matbaası, 1314, s. 119; Kınalı-zâde Hasan Çelebi, Tezkiretü's-u'arâ (Dr. İbrahim KUTLUK), Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1978, s. 259
  - (2) Adı geçen eserlerin aynı sahifelerinde.
  - (3) Kınalı-zâde Hasan Çelebi, Tezkiretü's-Şu'arâ (Dr. İbrahim KUTLUK), Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1978, s. 260
  - (4) Sehî Bey, Heşt-Behişt, Süleymaniye (Hamidiye) Kütüphanesi No: 1503 v. 85b-86a (Turgut Karacan-Görül Şimşek-Ayan) Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sezuniyet Tezi, s. 159
  - (5) Latîfi, Tezkire-i Latîfi, İstanbul, Matbaası, 13134, s. 119
  - (6) Prof.Dr. Harun Tolasa Armağanı, Ege Üniversitesi yay. 1983

- I- Husrev ü Şîrin,
- II- Leylâ vü Mecnûn
- III- Gül-i Sad-berk (Gül-i Sad-berk-i Bi-hâr),
- IV- Hecr-nâme,
- V- Mehek-nâme, vardır.

Hâmidî-zâde Celîlî'nin bunlardan başka:

1. Divan'ı,
2. Şeh-nâme Tercümesi (Ele geçmemiştir).
3. Yusûf u Züleyhâ (Ele geçmemiştir)'si da bulunmaktadır.

Türk Edebiyatında ilk hamseyi Ali Şîr Nevâyî (844 H./1441 M.-907 H./1501 M.) yazmıştır. Onu takiben de Hamdullah Hamdî (953 H./1449 M.-1009 H./1503 M.) ikinci hamseyi edebiyatımıza kazandırmıştır. Üçüncü sıraya, arada büyük bir boşluk (') bırakılarak, Taşlıcalı Yahyâ (ö. 990 H./1582 M.) yerleştirilir. Bu boşluk (') içinde, hamselerine aldıkları eserleri ele geçmemiş olanları saymazsak, bugün hamsesinin bir nüshası elde bulunan Celîlî ile iki hamse sahibi Lâmi'î Çelebi (ö. 938 H./1532 M.) de vardır. Celîlî, hamsesini 920 H./1515 M. yıllarında Lâmi'î Çelebi ise iki hamsesini, nihâyet ölümünden önce (938 H.) tamamlamışlardır. Halbuki Taşlıcalı Yahyâ Bey Gencine-i Râz'ı (947 H./1540 M.), Gülşen-i Envâr'ı (958 H./1551 M.) yıllarında yazmıştır. Geçekten hamse sahasında Hamdullah Hamdî ile Yahyâ Bey arasında meydana gelen boşluk, bu sahada eser yazılmadığından değil de yapılan araştırmaların yetersizliğinden ortaya çıkmakta olduğu anlaşılmaktadır.

Hâmidî-zâde Celîlî'nin "Külliyât" (1)'inde sondan bir önceki mesnevinin adı: Hecr-nâme'dir (2). Merhûm Agâh Sırrı Levend, Hecr-nâme'yi "Sergüzeşt-nâmeler, Hasbihâller (3) arasında saymaktadır.

Celîlî'nin hamsesinde dördüncü mesneviyi teşkil eden H e c r - n â m e , 483 beyitten ibaret olup 915 yılında yazılmıştır. Şâir, mesnevîsinin sonuna:

Toğuz yüz on beşe irmişdi târih
Ki silk-i nazma geldi HECCR-NÂME
HAZÂN-NÂME hem itsem n'ola nâmın
GÜL-İ ŞAD-BERKden şöñ yazdı hâme

eklediği dörtlük ile, Hecr-nâme'nin yazılışını 915 H. (1509/1510) olarak tesbit etmektedir. Bu dörtlüğün yardımıyla eserin bir adının da H a z â n - n â m e

(1) Blochet. Biblogheque Nationale Kataloğu, Türkçe Yazmaları No: 364.

(2) a. g. e. v. 108b-121a

(3) Agah Sırrı Levend, Türk Edebiyatı Tarihi, c. I, s. 142.

olduğunu öğreniyoruz. H e c r - n â m e veya H a z â n - n â m e adının verildiği bu mesnevi, "Besmele" ile başlamaktadır.

Besmele nazm-ı 'âlem-ârâdur Nâme-i zü'l-celâle tuğrâdur

Besmele, harf harf çeşitli benzetmelerle açıklandıktan sonra aynı meâlde Arapça üç beyitle son bulur. 20 beyit içinde açıklamasını bulan Besmele'den sonra da "tahmîd" e geçilir. "Tevhîd" de diyebileceğimiz bu kısım 60. beyitte biter. "Na't" 61.-84. beyitler arasındadır. "Çâr-yâr"dan Ebûbekir için 85.-89.; Ömer için 90.-94.; Osmân için 95.-99.; Ali için 100.-104. yazdıktan sonra; topluca 105.-109. beyitlerde övülmektedirler.

Celîfî, bu küçük nesnevîde de usûle ve ananeye uymuştur. Böylece "hikâyesine" 110. beyitten itibaren geçer:

Dinle bir hoş hikâyet eyleyeyin Ni hikâyet şikâyet eyleyeyin
Diyeyin safa dâğ-ı derdümnden Eşk-i gülgün u rüy-ı zerdümnden

dedikten sonra da "rengin bir fesâne" yazmak istediğini belirtir, bu efsânenin:

Sümbül-i ter haş-ı siyâhı ola Harfler sebze vü giyâhı ola!
Sürhî gül-zardan hikâyet ide Laciverdi çemen rivâyet ide!
Her elif ser-keş ola serv gibi Nokta pervaz ide tezerv gibi!

Böylelikle:

Servler anda dâd-ı âh olsun Sine peykânları giyâh olsun!

"Kanlı gözyaşları bahçesi, göz su dolabı, yaşları ise çağlar deresi olsun!

Dikkatleri kendisine çeken Celîfî, "mâcerâsını" şöyle anlatır:

Aşk mihnetinle derdinin yoldaşı olarak aşk memleketinde dolaşırdım. Akranlarımı kıskanarak, dostların öğütlerini dinleyerek, bir taraftan üstünlük ve olgunluk, diğer taraftan da makam, mansıp dilerdim. Günlerim böyle geçirdi. Muradımı da alırdım. Lâkin memleketimden uzaklaşmak aklımdan geçmezdi. Gençliğimi görenler, sana "seyr ü sefer münasibdür" dediler. Ay dolaşarak dolunay olur, kişi noksanını böyle tamamlar! Bunu kulağına küpe et, yola çık! dedikleri zaman âhlarla, vâhlarla yola koyuldum! Yolum bir uçsuz bucaksız denize vardı. Bir gemi gördüm. Vakarlı fakat yel gibi giderdi. Kaptan, gemiyi bir iki gün sonra "Hurrem-âbâd"a ulaştırdı. Böyle bir şehri Zühal'ın gözü bile görmemiştir. Evleri mermerden, sanki inci ve cevherdendir. Yerleri gümüştedir. Bahçeleri Çin "nakış-hânesi"dir. Eyvanları ile kemerleri, fekle boy ölçüşür. Câmii sağlam bir kale olup din kâbesi gibidir. Üzerinde "Lâilâhe illâllâh" yazılı olan kapılarından cennete yol vardır. Her şeyi kendine hâstır; suları hoş; bahçeleri rengârenk çiçekle dolu; gülleri, sevgilinin güzelliği gibi tâze, her mevsimi de bahar gibidir. Etrâfı ayş ve işret yeri olan bu yerde içilen şarap, humârlık vermez!

Bunu gören Celîlî, orada bir müddet kalmaya niyetlenir. Sonunun ne olacağını düşünmeden, etrafını zühdden bir duvarla çevirir. Meğer orası Cennet-âbâd değil miymiş? İçi hûrilerle dolu! Hele içlerinden biri! Bu güzelin tevsifi, divan edebiyatının en parlak tâbirleri ile yapılmaktadır. Celîlî, bu güzele âşık olur! Sararıp solar. Yanıp yakılır. Kendi kendini azarlar! Gönlünü sıygaya çeker! Gönlü bunları işitip söze gelir: "Cânın temeli aşk'tır! Aşksız gönül, âbâd olmaz!" diyerek, aşkın nelere gücü yettiğini anlatır: "Her şey aşk ile diridir" hükmüne varır. Celîlî'ye "gönül"ün sözleri mâkûl gelir. Derdine çâre olmadığını anlar. Tekrar kendi kendine söylenip "terennüme" başlar. Onun bu, sabahtan akşama, akşamdan sabaha kadar süren sızlanmalarını duyan "Bir refik-i şefik" hâlini sormağa gelir. Ziyâret için geldiğini söyleyip hâlini, hâtırını sorar. Hâlini bilirsek, "tedbîr" alırız, der. Bundan memnun olan Celîlî, "Bir gül-endâma mübtelâ oldum" deyip sözü uzatınca, dostu: "Ol ne bilsün seni ki hastesisin?" gibi sorulara başlar. Öğütlerde bulunur. Bu öğütleri beğenen Celîlî, sevgilisini bulmağa gider. Sevgilisi "gün gibi karşudan peydâ" olunca, Celîlî'nin hayretinden dili tutulur. Bunu gören sevgilisi ise, etrafındakilere, "bu deli de kim" der. Etrafındakiler ise: "Bir garîbdür! Gülistânun da andelîb" olsa olmaz mı? deyince "Meges olur mı hem-dem-i 'Ankâ?" sözlerini hışımla söyler! Celîlî, bu sözler karşısında "harâb" olurken, dostu yanında bitiverir. Ona başından geçenleri anlatır: "Çâre" ister. "Sabr eyle!" öğütleriyle karşılaşır. Ayrıca yazmasını öğütler! Belki bunları okuyunca insâfa gelir! der. Celîlî de sabrı tükenince, eline kalem alıp yazmaya başlar. İçini döker. Mektup bitince de birine verip gönderir. Sevgilisine ulaşan mektubu açtığında: "Za'ferân gibi bir kâğıt üstünde kara kan gibi yazılar" görür. Haberciyi fena hâlde tersler, ümidini kessin, der. Celîlî'ye bu kadar haber ulaşınca, eski derdi tâzelenir ve kendi kendine yine söylenmeye başlar. Tedbirin takdîri bozmadığını görünce, Allâh'ın inâyetini bekler. Allâh, didârî sevk edince de maksadına ulaşır. Elele verip istedikleri yerlerde gezip dolaşırlar. Fakat felek, Celîlî'yi bir oyuna getirir. "Vuslâtını fûrkate tebdîl eyle". Bu meâldeki sözlerle Hecr-nâme'nin konusu tamamlanır.

Celîlî, "söz"ün nasıl olması gerektiğini, efsâne yazmadığını kimseden almadığını da beyan ederek, okuyanlardan düâ ister. Sonunda iki beyitlik bir kıt'ada, eserin yazılış tarihini 915 H. (1509/1510 M.) olarak belirtir.

Hecr-nâme 485 beyitlik bir mesevidir. Celîlî'nin iç dünyasına ışık tutması bakımından önemlidir. Şair, eserin tamamlandığı yıl olan 915 H. (1509/1510 M.) de 22-23 yaşlarındadır. Hecr-nâmenin konusu ister hayâlî, ister gerçek olsun, olgun düşüncelerle örülmüştür. Celîlî, bu yaşlarda, "bir şûh-ı cihâna" gönül vermiş, uğruna yanmış, yakılmış; dostlarından "tedbir" eylemelerini istemiş ise de aldığı cevap, sadece "bir iki gün sabr eyle" öğüdüdür. Sevgilisine hâlini arz eden bir mektup yazarsa, belki "o ateşli mektubun, onun taş gibi katı yüreğine tesir eder!" Celîlî, gönül verdiği, uğruna yanıp tutuştuğu "perî-çehre"yi gördüğü zaman nasıl hakarete uğramışsa, yazdığı mektubu ve onu götüren kişi de aynı hale dâçar olur.

"Söyle ey bülbül-i bahâr-ı sühan" sözleriyle kendine seslenir. Bir taraftan hikâyeyi bitirmeye, öbür taraftan da "Allâhın inâyetini" dile getirmeye çalışır.

Celîlî'ye göre, "tedbîr", "takdîr" ile uygun düşmelidir. Yoksa "vuslat" mümkün değildir.

Hecr-nâme'de, Celîlî, çok parlak ve ateşli tasvirlerle yer verir. O, bu tasvirlerle, Gâlib'in Hüsn ü Aşk'ının temelini atmıştır, denebilir. Şair, "Hürrem-âbâd"a ulaştığı zaman, hikâyesini biraz daha geliştirmek isteseydi, muhakkak edebiyatımız bir büyük "aşk" mesnevisi kazanmış olurdu. Celîlî, sözü uzatmaktan korkarak: "Ömür kısadır, hikâyeyi uzun etme" deyerek Hecr-nâmeyi bitirmiştir. Bununla da okuyucularını "düşünmeye" sevk etmiştir. Gerçekten, Hecr-nâme, okuyanlarını "aşk" etrafında derin derin düşündürücü ifadeler taşır.

Hecr-nâme'nin şimdilik tek nüshası vardır. Maksadımız, XVI. yüzyılın yetiştirdiği güçlü şairi Celîlî'nin bu eserini daha geniş çevrelere duyurmaktır. Çünkü Celîlî ve eserleri yakından tanınınca, edebiyat tarihimizde bâzı hükümlerin ve görüşlerin değişikliğe uğrayacağı kanâatini taşımaktayız. Bunlar arasında, Hamse-ler ve Hamse Şairleri hakkında yazılanları sayabiliriz.

(H E C R - N Â M E)

108b	Besmele nazm-ı âlem-ârâdur Zakirine cihân müsellemdür On to'kuz harf ise ne var ma'dûd Bâ be'kâ vaşfına ser-âmeddür	Nâme-i zül-celîle tuğrâdur N'ola disem ki İsm-i A'zamdur On sekiz biñ cihâna eyler cûd Sini ye'cûc-ı fitneye seddür
5.	Mîmidür çeşme-i zülâl-i ma'in Her elif bir nihâl-i ser-keşdür Lâmı zülf-i cemâl-i sermeddür Her ne teşdid kim hüveydâdur Hâsi şan dîde-i cihân-bindür	Dehen-i cân-fezâ-yı hûru'l-'in Başı vahdet hevâsile hveşdür Sünbû-i gîsû-yı Muhammeddür Küngür-i kâh-ı dîn ü dünyâdur Nergis-i bâğ-ı rûillet ü dîndür
10.	İki râsı ki 'amberîn-bûdur İki hâ iki gonçe-i handân Güyyâ ba'ır-ı rahmet içre mu'kim Yâ çeküp sineye kemân-ı kader Hârekâtı cihâna bâ'ışdür	Çehre-i dînde iki ebrûdur Zînet ü zîb-i gülşen-i 'irfân Nûn şadef oldı no'қта dürr-i yetim İtdi tîr-i kazâya haşm-ı siper Cünbiş-i âsumâna bâ'ışdür
15.	Sekenâti ki tav'kdur müşkîn No'qtalar encüm-i hidâyetdür Ey Celîlî günâh-kâra ne bîm	Oldı halhâl-ı sâk-ı 'arş-ı berîn Râh-rev olana kifâyetdür Hâtîme vâkı' oldı cün ki rahîm

- بسم من عز اسمه و على
 109a واجب الروح محيي الاموات
 20. يشهد الله كل من بيدو
- طالك الطك رينا الا طي
 خالق النور جاعل الظلمات
 انه لا اله الا هو
- Hamd aña kim cihânı yaratdı
 Dürdi bir emr ile nüh eyvânı
 Yazdı levh-ı vücûda hoş inşâ
 Cümle mañlûğdan idüp tekrîm
- Encüm ü mäh u mihri yaratdı
 Ki sütün-ı dü'adur erkânı
 Naqş itdi mezâhir-i esmâ
 Qıldı insânı ahsen-i taqvîm
25. İtdi nuṭṭ ile ğayrdan mümtâz
 Kaşr-ı lâhûta pâye itdi sözi
 Virdi söz murğına hoş âvâze
 Gerçi pây-ı sühan uzatdı dest
 Ol şeref virdi bir avuç ḫâke
- Ḥil'at-ı fazlına yiter bu tırâz
 Nür-ı nâsûta sâye itdi sözi
 Köhne gülşende nağme-i tâze
 Qıldı seng-i sarây-ı vaşfı şikest
 Ki qadem başdı farq-ı eflâke
30. Mäh-ı nev dergehinde ḫalka be-güş
 Mezra'-ı âsumânda dâs-ı hilâl
 Bâğ-ı gerdüni kıлмаğa tezyin
 Virdi cân kisvetin âba
 Ebr-i bârân çıkardı deryâdan
- Nâf-ı şeb kapusunda müşk-fürüş
 Dâne-i vaḫdetine oldı dâl
 Aşdı engür ḫuşe-i Pervin
 Bâliş-i dil kodı ser-i ḫvâba
 Çeşme-i Hızr-ı bâğ-ı ḫadrâdan
35. Buldı andan mizâc âteş ü âb
 Virdi bâğ-ı vücûda âb-ı ḫayât
 Kara toprağı lâle-zâr ider
 Gonçe perde tütüdü vâlâdan
- K'oldı hem la'l-pâre hem dür-i nâb
 'Adem-âbâdı eyledi zulümât
 Kuru şâḫı benefşe-zâr ider
 Güllere ḫul'at itdi dibâdan
- 109b Kimde süsen-şifat olursa zebân
 40. İdemez biñde bir şenâsin edâ
- Ya ser-â-pây gonçe gibi dehân
 Didi لا احدى cün rasül-ı Hudâ
- Melikâ bende-i za'ifem ben
 Ḥırka-ı tã'atüm mey-âlûde
 Virdi şavt-ı terâne vü bâde
 Ten diyârında ğam durur kâlâ
- Zâr u ser-geşte vü naḫifem ben
 Cür'a-ḫor ḫâk-i fersüde
 Zühdümi âba 'ömrümi bâda
 Dâğ-ı 'ışyândur alnuma tamgâ
45. Âteş-i ma'şiyet tenüm yakdı
 Vây irmezse raḫmetüñ âbı
 Girdigârâ'inâyetüñ ḫaқиçün
 'Arş u ferş ü semâ vü arz ḫaқи
 Enbiyâ evliyâ şefâ'atiçün
- Ḥâşıl-ı zühd ü ḫarmanum yakdı
 Gerdış itmezse luṭf dülâbı
 Raḫmet-i bi-nihayetüñ ḫaқиçün
 Ḥaşr ü neşr ü livâ vü ḫavz ḫaқи
 Esfiyâ etkiyâ şafâ'atiçün
50. 'Âme vü ḫâşa luṭf-ı 'âmüñ için
 'İşğdan bağı başlular ḫaқиı
 Eyle miskin Celîliye tevfiğ
- Hızr-ı imân şerif-i nâmuñ için
 Şevğdan gözi yaşlular ḫaқиı
 Luṭfuñı kı l aña şefik-ı refik

- Hâtırın ma'rifetle âbâd kıl
Ceşmini nûruñ ile binâ kıl
55. 'İlm virdün 'amel 'aâ eyle
Nür virdün mülk-i cânî âbâd it
Çün ola berk-i 'ömr pejmurde
- 110a Gerçi cürm ile kıldı nâme siyâh
Bağma hañt-ı siyâhî harfine
60. Seyyi'âtı yerine yaz hasenât
Nâmemüñ zibi fazl-ı sermeddür
Hâtem-i enbiyâ rasûl-i Hudâ
Mağrem-i sırr-ı perde-i lâ-rayb
Sâlik-i râh-ı الذی اسرا
65. Vâkıf-ı râz-ı کنت کنز oldur
Pâs-bân-ı sarây-ı vahdettür
Kaşr-ı kadrine yazdı kıl-k-i każâ
Nefs-i kül kaşr-ı kadri derbâni
Ser ü ser-hayl-i enbiyâ oldur
70. Sensin ey âfitâb-ı millet ü din
Çarğ kem-pâye kaşr-ı kadründen
Kühl-i "Mâ-zâğ" sürme-i 'aynün
Leyletü'l-Kadr müy-ı hoş-büyün
Şeh-nişinün neşimen-i "Lev-lâk"
75. Şeh-süvâr-ı semend-i temkînsin
"Kâbe kavseyñ menzil-i "Ednâ"ñ
- 110b Göklere şiyt-i nevbetün irdi
Murğ-ı destân-serây-ı vahdetsin
Ey kef-i hâk-i pâyün âb-ı hayât
80. Zerr-i hâk-i râh ihsân kıl
Dem-i maşer Celiliyi yâd it
Cânib-i Hâkdan ola saña müdâm
Dağı evlât âliñe olsun
Çâr-yâruñ durur çihâr-erkân
- Cehl bendinden anı âzâd it
Dilini zikrün ile güyâ kıl
- Ya'ni ni'me'l-bedel 'aâ eyle
Zulmet-i ma vü menden âzâd it
Tünd-bâd ile şem'-i ten murde
- Luţfuñı eyle 'ömr-h'vâh-ı günâh
Sen kalem çek günâhı harfine
- استجب منه هذه الدعوات
Çünkü tevki'ı na't-i Aşmeddür
Hâdi vü mehdi-i sebil-i hüdâ
Nükte-dân-ı rumüz-ı safha gayb
ما اوحى ساكين-ي هانكاه-ي
- Nükte-perdâz-ı کنت کنز oldur
Hâzin-i mağzen-i nübüvvedür
سبحان بعبده اسرى
'Akl-ı kül pâs-bân-ı eyvânı
Dürretü't-tâci evliyâ oldur
- Mağla-ı âfitâb-ı evc-i
Mihr bir zerre mâh-ı bedründen
Sürme-i çarğ gerdî-i na'leynün
"Ve'd-çuhâ" na't-i rüy-ı dil-cüyün
Mesnedün çâr-bâliş-i eflâk
- Husrev-i heft-kışver-i dînsin
"Li-ma'a'llâh" manşib-ı vâlâñ
- Şarğdan garba da'vetün itdi
Bülbül-i gülşen-i nübüvetsin
Olsa muhtâc kaşresine 'uşât
- Kaşre-i ebr-i luţfı bârân kıl
Kaşre ile bu zerreyi şâd it
Elf hamdin ve elf elf selâm
Âl-i nikü-şîşâlûñe olsun
K'oldılar çâr-rükñ-i nüh-eyvân

85. Yâr-ı evvel hulâsa-i kevneyn
Hâmi-i din-i Hâk 'ale't-tahkik
Mâh-ı eyvân-ı "İz-hümâ fi'l-gâr"
Mehbi't-ı nûr-ı Muştafâ oldur
Ser ü ser-ıhayli ehl-i tevhdüñ
90. Server-i din halife-i şâni
Ser ü sâlâr-ı hayl-i din Fârûk
Derresi zülf-i çehre-i İslâm
Nûş-ı 'adliyle şuvarup dehri
Ger Züleyhâya virdi Yûsuf fer
- 111a. 95. Nâşır-ı din halife-i şâlis
Mecma'-ı 'ilm (ü) câmi'-i Qur'an
Luft-ı ser-çeşmesi hayâ kâni
Ol durur nîk-ahter-i devrân
Sıbgata'llah aña gül-i hod-rüy
100. Şâh-ı din kim imâm-ı râbi'dür
Ol sipeh-dâr-ı nesl-i Muţtalibi
Menba'-ı çeşme-i velâyetdür
Âyet-i هل اتى anuñ şanı
Mîr-i dîn Şihne-i Necef oldur
- Maħrem-i hâş-ı şâni-i işneyn
Mâhi-i küfr Ebû-Bekir Şiddik
Şem'-i cem-'i mühâcir ü enşâr
Maħzen-i sırr-ı enbiyâ oldur
Pişvâsı maķâm-ı tecrîdüñ
- Bâni-i 'âdet-i cihân-bâni
K'irdi kadri livâsı tâ-'uyûk
Kılıcından ruħ-ı zafer gül-fâm
İçürür kâm-i müşrike zehri
Virdi âfâka taze 'ömr 'Ömer
- K'oldı 'âlem nizâmına bâ'is
Menba'-ı hilm Hazret-i 'Ösmân
Cüd deryâsı vü seħâ kâni
K'eyledi mâh u Zühre ile kırân
Kıldı bu gül meşâmını hoş-büy
- Taht-gâhı sipihr-i tâsi'dür
Ol Ebû'l-feth İbnü 'amm-i nebi
Maţla'-ı ahter-i hidâyetdür
Naşş-ı Qur'an kemâl-i bürhânı
Kâşif-ı sırr-ı "Lev-keşef" oldur
- لو كشف
105. Her biri pîr-i hânkâh-ı yakîñ
Her biri pişvâ-yı ümmetdür
Her biri şâhbâz-ı sidre-nişin
Her biri âsumân-ı 'irfândur
Anlaruñdur riyâz u nûr-ı 'in
- Her biri mürşid-i mesâlik-i dîn
Her biri muķtedâ-yı milletdür
Her biri bülbül-i behişt-i berîn
Her biri âfitâb-ı bürhândur
رضى الله عنهم اجمعين
110. Diñle bir hoş hikâyet eyleyeyin
111b Diyeyin saña dâğ-ı derdümden
Ki neden çehre böyle zerd oldı
Ya neden böyle zâr u maħzûnum
Ya neden bunca nâle vü feryâd
- Ne hikâyet şikâyet eyleyeyin
Eşk-i gülgün u rüy-ı zerdümden
Hem-demüm niçün âh-ı serd oldı
Nice Leyli ğamında Mecnûnum
Nice Şirine olmuşam Ferhâd
115. Kankı şüh-ı cihâna dil virdüm
Gözümüñ diñmedügi âbı neden
Ğuşşamuñ kışşasını şerh ideyin
İdeyin bir tılsım anda nihân
Yazayın bir fesâne-i rengin
- Nice âşüb-ı câna dil virdüm
Giceler görmedügi h'âbı neden
Şol ki itnâb vire tarh ideyin
Ki okındukça âteş ola 'iyân
K'ola reşk-i nigâr-hâne-i Çin

120. Sünbül-i ter haṭ-ı siyâhi ola
Sürhî gül-zârdan hikâyet ide
Her elif ser-keş ola serv gibi
Tâ ola dâğ-ı zerd-i gül-zârı
Servler anda dūd-ı ah olsun
125. Lâle-zârı sirişk-i hün-âbı
Gonçeler anda zaḥm-i peykândur
Süseni vaşf-ı hançer-i dil-dâr
Ben ki seyyâh-ı milket-i 'işkâm
Gözedüp 'âr-ı gayret-i akrân
- 112a-130. Kesb-i faẓl u kemâl eyler idüm
Hoş alurdum zemânedan kâkı
Geçmez idi dil-i figârumdan
Ummaz idüm sipihr-i devrândan
Çünkü irdi bahâr-ı isti'dâd
135. Tâze gül virdi hâr-ı bâğ-ı ümid
Didiler nik-h'vâhum olanlar
Saña seyr ü sefer münâsibdür
Seyrden bedr olur felekde hilâl
Güher-i pendî güşvâr idüp
140. Çâr u nâçâr 'azm-i râh itdüm
Gider idüm hezâr miḥnet ile
İster iken dür-i girân-mâye
Bir 'aceb baḥr-ı bi-kerân gördüm
Nükte-dân fikri gibi bî-pâyân
145. Şanki Tûfân-ı Nüh seyl-âbı
Fi'l-meşel her habâbı bir gerdün
Dimezem cüy-bâr-ı Ceyhündur
Âteşi-ṭab' gibi cüş eyler
Bir gemi var idi hilâl gibi
- 114b 2 Nice keşti ki bad-pâyidi
Küh-peyker velî sebük-reftâr
Fil-tendür velî 'ukâb-şitâb
Gögsi üzre yürür şan ejderdür
Derçi ebr-i siyâh-şüretdür
230. Hüyyâ taḥtdur Süleymâni
Şan nehng-i muḥit-ı a'zamdur
Şemiye çün ki sürdi keştibân
- Harfler sebze vü giyâhi ola
Lâciverdi çemen rivâyet ide
Noḡta pervâz ide tezerv gibi
Çemen-i sinemüñ nümüdârı
Sine peykânları giyâh olsun
- Eşk-i seyl-âbı dide dülâbı
Sebzeler reşk-ı tîğ-ı cânândur
Gülleri dâğ-ı sine-i efgâr
Hem-reh-i derd ü miḥnet-i 'işkâm
Güş idüp naşîhat-ı yârân
- Kaşd-ı câh u celâl eyler idüm
Geçürürdüm bu resme eyyâmı
Ki olaydum cüdâ diyârımdan
Ki beni ayıraydı yârândan
Virdi şâh-ı ümid berk-i murâd
- Jâle-i ter bitürdi râğ-ı ümid
Mesned-i 'izz ü câhum olanlar
Terk-ı haṭṭ-ı haẓer münâsibdür
Ya'ni noḡşâmı bulur evc-i kemâl
Güşda dürr-i şâh-vâr idüp
- Derd-i dilden bir iki râh itdüm
Çam-ı yârân u dâğ-ı hasret ile
Çıka geldüm kenâr-ı deryâya
Şan zemin üzre âsumân gördüm
Reşk-i deryâ-yı kûlzüm-i 'Ummân
- Dehr kâmina zehr-i cüllâbı
Kaṭresi baḥr-ı Kûlzüm ü Ceyhün
Ki zemin üzre 'aks-i gerdündür
Derd-i dilder 'aceb ḥurûş eyler
Baḥr-ı aḡzar yüzinde ḡâl gibi
- Hey nice bad-pâ şabâyidi
Bâd-peymây lik küh-veḡâr
Pil-bân aña bâd u şahrâ âb
Bî-ser ü pâ şabâya hem-serdür
Lik berç-ı 'acül-hey'etdür
- Kim yel olmuşdı bende-fermânı
Tu'mesi ol sebebdan âdemdür
Bâd-ı nuşret eline virdi 'inân

- 'Azm-i meydân-ı baħr idüp fi'l-hâl Pil-vâr odı başına çengâl
Bir iki gün ki gitdi deryâda İrdi bir şehr-i ħurrem-âbâda
160. ħurrem-âbâd kim aña bedal Görmemiş çeşm-i pâsbân-ı Züħal
Dimezem âsumândur aña ħişâr Burc u bârûsı âsumâna medâr
Âsumân gibi şâmiĥu'l-erkân Kûh-mânend râsiĥu'l-bünyân
Nice şehr ol ki Mışr-ı şânidür Mışr sultânı pâsbânıdur
Cennet-âbâd kaşrdan ma'mûr Der ü divârı lü'lü-i mensûr
165. Evlerinüñ binâsı mermerden Nice mermer ki dürr ü gevherden
Ferşler anda levĥ-ı simindür Zârlar naqş-ı ĥâne-i Çindür
Mermeri şu gibi muşaffâdur Şanki âyine-i mücellâdur
- 113a Tâĥ u eyvânları felek-girdâr عقدت ندى منتهى النهار
Câmi'i ehl-i zühde ĥışn-ı ĥaşîn Nice ĥışn-ı ĥaşîn ka'be-i dîn
170. Her kapusu behište bir hoş râh لا اله الا الله
Ĥâşşa gülgeşt ü cüy-bârları Murĥ-ı zârı vü murĥ-zârları
Büstân u çemenleri dil-keş Şuları cân-fezâ hevâsı hoş
Gülşeni pür-şükûfe gün-â-gün Şan yire inmiş encüm-i gerdün
Ĥâki gibi hevâsı müşk-âmiz Çemeni hoş nesimi 'anber-biz
175. Gülleri tâze ĥüsn-i yâr gibi Kâmu faşlı olur bahâr gibi
'Ays u 'işret yiridür eţrâfı Bâdesi bi-ĥumârdur şâfi
Kıldum anda iĥâmete niyyet Tâ ki şuĥl eyleyem bir az müddet
Zühdden çevreme ħişâr itdüm Der ü divârın üstüvâr itdüm
Ne bileydüm ki n'olısar encâm Ne belâ görıser dil-i nâ-kâm
180. Cennet-âbâd imiş meger ol şehr Toli ĥür-ı semen-ber-i gül-çehr
Serv-ü bâlâlar u sehî-ĥadler Lâle-simâlar u semen-ĥadler
Var idi içlerinde bir meh-veş Güyiyâ bir nihâl idi ser-keş
Ne nihâl âfitâb-ı evc-i kemâl Nür-ı ĥüsnıyle dehr mâl-â-mâl
Nâzdan gözleri 'itâb-âlüd 'Aşıkuñ baĥtı gibi ĥ'âb-âlüd
185. Adı Ĥızr u lebi zülâl-i hayât Ol ĥayât âbına ĥaĥı zulümât
Bâĥ-ı ruĥsârı gülşen-i Rıdvân Sâye-i servi 'ömr-i câvidân
- 113b Sidreye serv-i ĥaddi baş egmez Ĥür eline şu koymaĥa degmez dı
Leblerinden 'aĥıĥ-ı nâb ĥacil Dişlerinden dür-i hoş-âb ĥacil n
Çonçedür lik çonçe-i güyâ Servdür lik serv-i gül-simâ
190. Tüti-reftâr lik kebk-ĥırârın Kebk-reftâr lik tüti-fâm
Naĥl-i ĥaddi ki gülşen-ârâdur Bâĥ-ı ĥüsn içre serv-i ra'nâdu
Çâmetin şanma serv ya şimşâd Bâĥ-ı ümmidde nihâl-i murâd
Gülşen-i ĥüsninüñ şüküfesi çok Güllerinüñ veli benefşesi yok
Fitne-engiz çeşm-i cādüsü Şir-i 'âlem zebün-ı âĥüsü

195. Mürdeye cân virür tekellümde
Teni başdan ayağa nür gibi
Çün ki ol serv-i ser-keşi gördüm
Dögünüp taşlar ile âb gibi
Yaş döküp kaçre kaçre jâle gibi
200. Şundi bir câm sâkı-i gerdün
Bir ayak şundi 'ışk şahbâsı
Gitdi elden 'inân-ı her tedbir
Bir hadeng atdı gamzesi per-tâb
Lebleri cânı mey-perest itdi
205. Ruğları oda urdı harmanümi
Ol haç u hâl ü kâkül-i hoş-bü
114a Câna tâb irdi âfitâbından
Yüzümüñ rengi za'ferân oldu
Başuma sebze gibi koydum hâk
210. Lâle-veş yollar üzre hâk oldum
Kaçı ol dem ki râhat u hoş-hâl
Göricek hâlümü ziyâde harâb
K'ey hevâ vü heves elinde zebün
'İşk zencirinüñ esirisin
215. Şem'-i cem'-i belâya pervâne
Sözünüñ mâh-ı nev zebânesidür
Hüblar sevmek oldu endişeñ
Yiridür dinse saña divâne
Baş hevâya koşup habâb gibi
220. Bir peri-veş cemâle meyl itdün
Olduñ ol serv-kaç hevâ-dârı
Niçün itdün beni belâya esir
Eyleyen bu belâları sensin
Bilmezem kime ideyin feryâd
- 114b 225. Dil işidüp sözümi virdi cevâb
'İşk ile oldu cânâ çün bünyâd
'İşksuz kimse şanma insândur
'İşkdur emr-i "Kün fe-kân"a sebep
'İşkdur "Küntü kenz" esrârı
230. Aşk-er-i mihre 'ışkdur micmer
'İşkdur cünbiş-i sipihre sebep
'İşk ile zindedür zülâl-i hayât
- Cânı dü-nim ider tebessümde
Degül insân var ise, hür gibi
Şu gibi ayağına yüz sürdüm
Yile virdüm gönül habâb gibi
Hâke sürdüm yüzümü lâle gibi
- Ki şafaç gibi tolu bâde-i hün
Başuma çıkdı şür u gavgâsı
Tevsen-i 'aql oldu şahrâ-gir
K'itdi peykânı sinemi pür-tâb
Şişe-i zühdümi şikest itdi
- Yağdı hâküster eyledi tenümi
Alnuma yazdı bir kara yazı
Veli 'ışk tutdı 'ışk tâbından
Gülşen-i 'işretüm hazân oldu
Sinemi gonçe gibi kıldum çâk
- Gül gibi yanup oda pâk oldum
Yürür idüm cihânda fâriğ-ı bâl
Eyledüm gönlüme hıtab-ı 'itâb
Nice mecnûnsın "El-cününü fünün"
Bişe-i dağ u derd-i şirisin
- Âşinâ 'ışka 'akla bigâne
Tevsen-i çarh tâziyânesidür
Terk-i nâmûs u 'ardur pişefi
Kim melâmetle olduñ efsâne
Bir sehî-serve aqduñ âb gibi
- Gözlerüm çeşmesini seyl itdün
Sünbül-i zülfinüñ giriftârı
Dâm-ı gisü-yı dil-rübâya esir
Hâşe li'llâh ne dost düşmensin
Dâd u feryâd senden ey bidâd
- Ki baña eyleme hıtab-ı 'itâb
'İşksuz ola mı gönül âbâd
Merd-i bi-'ışk cism-i bi-cândur
'İşkdur hilkat-i cihâna sebep
Sırr-ı "Aşbebtü" 'ışk âşârı
- Micmer-i çarha 'ışkdur aşker
'İşkdur seyr-i mâh u mihre sebep
'İşkdur 'ışk nür eger zulümât

- 'Işksuz berk-i sebz virmeye hâk
'Işk ile dâg-dârdur lâle
235. 'Işkdur gonçeye niķâb viren
'Işkdur güllere cemâl viren
'Işkdur dâg-ı derd eger dermân
'Işk ile zü'l-hayâtdur her şey
Çün işitdüm gönül hıtabını
240. Añladum derdüme devâ yoğ imiş
Oldum qadüm hamîde nite ki çenk
Muñrib-ı 'ışk ile olup dem-sez
K'ey cihânuñ nihâl-i ra'nâsı
- 115a Tâze gülsin hemîşe handân ol
245. Bir iki gün ki hüsni çağıdur
Bülbül-i nâ-tüvânuñ hoş gör
Sevdüğüm zâr u mübtelâñi gözet
Ben ki derdüñle dâg-dâr oldum
Serv gibi hevâya baş koşdum
250. Kıldı sevdâ dimâgumu nâ-h'ves
Oldı cismüm gamuñ yolında hâk
Çehremi guşsa za'ferân itdi
Dile kâr itdi 'ışk cana dañı
Kûh-ı gam oldı sine-i efgâr
255. Oldı Mecnûn gibi yirüm şahrâ
Büm-veş meskenüm hârâb-âbâd
Şey'ü li'llâh eylerem ey şâh
Âfitâbum nazâr dirig itme
Hâk isem bir nazarda zer eyle
260. Çarñ-ı gaddâr gibi kılma cefâ
Çün ğaribem hâzer kıl âhumdan
Beni ğurbetde koma miñnet ile
Nice bunuñ gibi figân u âh
- 115b Eyler idüm vişâlden nâ-kâm
265. Bir refik-i şefik-ı yârândan
Hücreme hâlümü şora geldi
Didi âyin ü 'âdete geldüm
Görürem dil-şikeste olmışsın
Za'fdan kâmetüñ hilâl olmuş
- 'Işksuz bitmeye gül ü hâşâk
'Işk ile eşk-bârdur jâle
- Sünbülüñ turesine tâb viren
Bülbüle süz u derd ü hâl viren
'Işkdur 'ışk vaşl eger derman
- ومن المشق كل شيء حى
Vech-i ma'kül ile cevâbını
- Dil-i mecrûhuma şifâ yoğ imiş
Her kulum kıldı nâleme âhenk
Râst itdüm bu nağmeyi âğâz
Çemen-i hüsni ü serv-i bâlâsı
Bâg-ı hüsne gül-i gülistân ol
- Tal'atuñ zib ü luñf bâğıdur
Nâ-tüvân mihmânuñ hoş gör
'Âlemüñ şâhısın gedâñi gözet
Dâg-ı 'ışk ile dil-figâr oldum
Sâye-veş hâk-i pâyüñe düşdüm
- Urdı hâşâk-ı cismüme âteş
İtdi seyl-âb-ı eşk yir yir çâk
'İşretüm bâğını hazân itdi
Baht döndürdi yüz zemâne dañı
Nâñunum tişe kûh-ken dil-i zâr
- Miñnet-âbâdı eyledüm me'vâ
Hem-demüm âh u nâle vü feryâd
Luñf kıl baña hasbeten li'llâh
Zerreden hâk-i der dirig itme
Ger kara taş isem güher eyle
- Gözle âyin-i mihr ü resm-i vefâ
Seni sevdümse geç günâhumdan
Gam-ı hicrân u dâg-ı hasret ile
Kim şererden tolardı micmer-i mâh
Şâm tâ şubñ u şubñ-dem tâ şâm
- İşidürmiş bu âh u efgândan
Gam u endühümü göre geldi
Ya'ni resm-i 'iyâdete geldüm
Dâg-ı 'ışk ile haste olmuşsın
Ruhlerüñ zerd ü eşküñ âl olmuş

270. Derd ü gamdan hayâle dönmişsin Nâleden târ-ı nâle dönmişsin
Yiter itdün fiğân u nâle vü âh Yiter itdün cihânı dūd-ı siyâh
Bize şerh eyle şerha-i sineñ Tâze kıl dâğ-ı derd-i dirineñ
Ki niçün böyle zâr u mañzünsin Nice Leyli gamından Mecnünsin
Zaħmuña merhem-i şifâ görelüm Yüregüñ derdine devâ görelüm
275. Fikr ü rây ile idelüm tedbir Görelüm kim ne gösterür taqdir
Didüm ey fazl-ı luḡ-ı raħmâni Nefesüñdür nesim-i rüḡâñi
Ten-i rencürümüñ şifâsı sözüñ Derdlü göñlümüñ devâsı sözüñ
Nefesüñde nesim-i raħmân var Ki dilüñde ḡadıṡ-i cânân var
Eyledüñ çün ki ḡâlümü teftiṡ Diñle taqrir ideyin kem ü biṡ
280. Bir gül-endâma mübtelâ oldum Ki ḡazân yaprağı gibi şoldum
Nergisi gibi ḡaste-ḡâl oldum Sünbülü gibi pâ-y-mâl oldum
116a Sinemi ḡonçe gibi çâk itdüm Yüzümü sebze gibi ḡâk itdüm
Gerçi bülbül gibi çoğ itdüm âh Âḡ k'ol gül-ruḡ olmadı âḡâḡ
Didi ey nâ-tüvân ü ḡaste vü zâr Sine-efḡâr u dil-ṡikeste vü zâr
285. Ol ne bilsün seni ki ḡastesisin Seng-i hecriyle dil-ṡikestesisin
Görmeyince mizâc-i bimâri Kime kıl sun ṡabib timâri
Bulmayınca fakir-ḡâl-i tebâh Kime virsün zekâti ṡâḡib-i çâh
Yüri 'azm eyle küy-ı dil-dâra Bülbül-i zâr gibi gül-zâra
Eyle süsen gibi zebânuñı tiz K'ola söz lâle-veṡ şerer-engiz
290. ḡonçe-veṡ aç sine ḡünâbın Faṡ kıl faṡ dide seyl-âbın
Râzuñi gül gibi 'ıyân eyle Dâğ-ı derdüñ yiter nihân eyle
Serverâ istikâmetüñ söyle 'Iṡḡdan bir 'alâmetüñ söyle
Gün gibi 'Iṡḡ-ı pâküñi şerḡ it Şubḡ-veṡ dilde çâküñi şerḡ it
Göñlüñüñ söyle derd ü ḡuṡṡaşını Kıl ḡikâyet bu kıṡṡa ḡuṡṡaşını
295. Eyle derd-i derünüñi taqrir Ola kim göñline ide te'sir
Ḳadeḡ-i pendî çün ki nüş itdüm Feraḡumdan ḡurüş u cüş itdüm
Zaħmuma merhem-i şifâ buldum Göñlümüñ derdine devâ buldum
Şevḡdan oldu sine mâl-â-mâl Külbe-i ḡüznden ṡurup fi'l-ḡâl
Eyledüm 'azm küy-ı cânâna Murḡ-ı nâlân gibi gülistâna
300. Nâḡehân gördüm ol meh-i ra'nâ Oldı gün gibi ḡarşudan peydâ
116b ḡayret irüp zebânım eyledi lâl Maḡv oldum yirümde zerre-miṡâl
Ol peri-veṡ çü ḡayretüm görmiş Bu ne divânedür diyü şormuş
Nice mâtem ṡuta bu sinesi çâk Kim başına ḡoyar ṡabâ gibi ḡâk
Yaresi bir zebân-ı ḡâl gibi Süsen-i güṡen-i melâl gibi
305. ḡâke sürer yüzini lâle gibi Yaṡ döker ḡatre ḡatre jāle gibi
Şaçı ḡuṡlara âṡiyâne midür Kendü Mecnün-gibi nâ-tüvân midür
Bu'l-'aceb ṡekli var bu div gibi Kendüye söyler ehl-i riv gibi

- Div ise bizden anı dūr eyleñ
Didiler div şanmañ âdemdür
310. Bâğ-ı dehre nevâ sözinden irür
N'ola kûyuñda hoş-nevâ olsa
Âsitâñuñda bir ġarîb olsun
Çün bu sözi işitdi ġül-ruhsâr
Belki her biri oldı bir hañçer
315. Didi râġı n'ider ġül-i ra'nâ
Bu'l-heves olmasun k'anı bu hevâ
ġül gibi ġüş urup çün işitdüm
Zâr-ı bülbül-veş idüp âvâze
Derdden sine kühsâr oldı
- 117a 320. Cânib-i Haġdan irişüp tevfiġ
Göricek hâlümi ziyâde harâb
Ki niçün ebr gibi giryânsın
Zerre-veş niçün ıztırâbuñ var
Berġ gibi nedür bu âteş-i âh
325. Neden oldı gözünñ tolı kan yaş
Bize râz-i dilünñ 'ıyân eyle
Ķaldurup derd yaşduġından baş
Çün ki irdüm maħalle-i yâra
'Âlem-âşüb tal'atın gördüm
330. Ķayret irüp zebânum eyledi lâl
Yâr çün böyle ġayretüm görmiş
Eşġ-i ġül-ġün u rüy-ı zerdümden
'İşveler eylemiş 'itâb-âmiz
Didiler sözlerünñ şerer-âlüd
335. Ser-be-ser şem' gibi yandı tenüm
Düşdi âhum şerâresi hâke
Girü dil-ħaste vü ġazîn oldum
Yine âheng eyledüm sâzum
Yine oldum melâmet ü rüsvâ
340. Bu durur hâl-i zârum ey hem-dem
117b' Hâlümi çün refik ġüş itdi
Şem' gibi köyündi baña özi
Didi çâre ne câna cebr eyle
Şabr ile irdi Yüsufa Ya'ġüb
- Dâyire resm idünñ buħür eyleñ
Belki ġudsiler ile hem-demdür
- Şavt-ı 'işret-fezâ sözinden irür
Bezm-i vaşla ġazel-serâ olsa
Ol ġülistânda 'andelib olsun
Oldı hem müyü ġışmdan bir ġâr
Dil uzatdı nite ki süsen-i ter
- Meges olur mı hem-dem-i 'anġâ
Bi-ser ü pâ ider nite ki şabâ
Jâle-veş göz yaşın döküp gitdüm
Eyledüm eski naġmeyi tâze
Gözümünñ yaşı cüy-bâr oldı
- Nâġehân irdi ol refik-ı şefik
Ķıldı luġf-ı tekellüm ile cevâb
Derd ile ra'd-vâr nâlânsın
Ol ġüneşden meġer ki tâbuñ var
Göġi niçün bürür bu dūd-ı siyâh
- Nice miħnetden irdi başuña taş
Ķâl-i zârũñ yiter nihân eyle
Didüm ey baña sevgülü ġartaş
Bülbül-i zâr gibi ġülzâra
Zâr u biħüş yire yüz sürdüm
- Ķalmadı hâlümi dimeġe mecâl
Bi-ħod u zâr ġâletüm görmiş
Olmuş âġâh dâġ-ı derdünden
Nükteler söylemiş helâk-engiz
Şanki ġâşâke urdılar bir od
- Ķan yirine oda boyandı tenüm
Çıġdı dūd-ı fiġânum eflâke
Hem-dem-i âh-ı âteşin oldum
Çıġdı nüħ-perdeden ser-âġazum
Zâr u ser-ġeşte vâlih u şeydâ
- Var ise yarama meded merhem
Acıyup baħr gibi cüş itdi
Ķanlar aġıtdı yaş yirine gözi
Bir iki ġün belâya şabr eyle
Buldı dil derdine şifâ Eyyüb

345. Kim çekerse belâ-yı Ya'kûbı
Her fütûha çü şabrdur miftâh
Soñra tahrir eyle bir nâme
Kâğıdı reng-i za'ferân eyle
Şerh-i derd-i dil-i hazinüni yaz
350. Süziş-i sine şerhin eyle raşam
Çâk idüp bir kenârını bi-bâk
Sa'y ile iste merd-i kâşdı cüst
Umaram kim ol âteşin tahrir
Çün ki gördüm kelâmını ma'kul
355. Bir zamân şabra eyledüm âhenk
'Âkıbet şem'-i şabr olup mürde
Ele aldum bir âteşin hâme
Câdü-yı Hind gibi efsün-sâz
Bir elif çekse şafhaya nâgâh
360. Kâtib-i vahy-i Haq ve "Belhüm" gayb Kâşif-i sırr-ı şafha-i "Lâ-rayb"
118a Şâh ammâ ne şâh 'anber-bâr
Bir şeker-ħande dil-ber-i emred
Bir büride-zebân ki güyâdur
Murğ-ı destân-serây-ı gülşen-i râz
365. Cuğd-veş meskeni şeb-i deycür
Yazdum evvel ki ey gül-i ra'nâ
Gül gibi zîb-i 'âlem ol dâyim
Ben ki zencir-i 'ışk esiriyem
Gönlümi 'ışk dâğ dâğ itdi
370. 'İşretüm şubhı geçdi şeb irdi
Nergisüñ gibi ey yüzi gül-zâr
Gözlerüñ gibi nâ-tüvân oldum
Nâhunum zaħmı şekl-i dâl oldı
Kirpügüñ urdı cânuma bir tîr
375. Nokta hâlûñ çü bi-ħurûf irdi
Kâkülüñ oldı çün 'abir-efşân
Ėam-ı zülfüñle düd-ı âhumla
Tâ gül-i tal'atüñ fûrüzândur
Serv-veş Ėâk-i râha serkeşsin
380. Gül gibi ĥüsnüñe ĥurûr itme
Ėazer it bülbülüñ figânından
Şaħın andan ki şaħn-ı gül-zâruñ
- Eylesün pişe şabr-ı Eyyübı
Şabr kıl gör ne gösterür fettâh
Şöyle kim kanlar aķıda hâme
Çehre-i zerdden nişân eyle
Şıfat-ı âh-ı âteşinüni yaz
- Ki okıñduķça âteş ura 'âlem
Yâra gönder nişân-ı sine-i çâk
İlede bu belâlu kâğıdı cüst
Âheniñ göñline ide te'sîr
Eyledüm her naşihatini kabül
- Ya'ni 'âkl ile şulh u 'ışk ile cenk
'İşk germ oldı 'âkl efsürde
Yazmağa yâra derd ile nâme
Belki engüşt-i mu'cize-perdâz
Şan iki şaķ olur şaħife-i mâh
- Ėâmet-i yâr gibi ĥoş-reftâr
Bir ĥať-âver büt-i reşiku'l-ĥad
Bülbül-i bâğ-ı şî'r ü inşâdur
'Andelîb-i zebân ile rem-sâz
- Ėarab-âbâd-ı şafha-i kâfür
Vey sehi-serv-i gülsitân-ârâ
Serv-veş sebz ü ĥurrem ol dâyim
Ėulle-i küh-ı derd şiriyem
Köhne deşt idi tâze bâğ itdi
- Nice şeb rüz-ı bu'l-'aceb irdi
Ėaldı bu kûşede göñül nâ-ĥâr
Bir siyah-ťâli-'i cihân oldum
Ėam-ı ebrüñ ile hilâl oldı
Hey nice tîr zehrden şemşîr
- Kevkeb-i baħtuma ĥusuf irdi
Silkdüm gerd-i ĥuşden dâmân
Yürürüm ŧâli-'i siyâhumla
Lâle-veş dâğ-ı sine süzândur
Gül gibi 'andelîbe âteşsin
- Vaşldan 'andelîbi dîr itme
Bu bahârüñ şaħın ĥazânından
Meskeni ola her ĥas ü ĥârüñ

- 118b Gülşeni külhan ide âteş-i âh
Çemen-i bâğı ide hâküster
385. Ola her berk pâre-i âteş
Çün Süleymân-ı hüsnsin dâd it
Kâse-i sirke oldı mâl-â-mâl
Cân-ı şirini yakma hecrüñ ile
Çarhı yaqar şerâre-i âhum
390. Ben niyâz eyledükçe nâz itme
Vaşla ırgür habib çün sensin
Çün temâm oldı nâme-i hasret
Turdı kâşid şabâ gibi çâlâk
İrdi çün hâk-ı âsitânına
395. Didiler yâra irdi bir kâşid
Âşınâdan nişân getürdüm dir
b) Görelüm nâmesini okıyalum
Ger icâzet olursa okıyalum
Kendü nâm u nişânını görelüm
Şoralım kim ne bâğa irdi hazân
400. Viridi destür çün peri-peyker
Çün dü'â kıldı 'ömr ü devletine
Çün peri-çehre açdı tûmârı
- 119a Bir varak gördi za'ferân gibi
Heçr büstânınuñ gül-i zerdi
405. Gonçe-veş içi top tolu hün-âb
Gül-i ter gibi dâmeni sad-çâk
Nüşha-i hecr-ü şerh-i dâğ-ı firâk
Cedveli eşk-i târınıñ şerhi
Bir hazân yaprağı imiş nâme
410. Noqtalar yir yir itmege tezyîn
Bildı gam-h'ârdan haber virür
Bülbül-i nâ-tüvân nişânıdır
Kâşıda hançer-i zebân urdı
Didi güncişk ide mi pervâz
415. Peşe simurğa hem-dem olur mı
Kılmasun berk ü bâr-ı vaşlı heves
Ummasun büy-ı lüle-haddümden
Dirmeye meyve büsitânımdan
Şâh-ı ümmidi olmaya gül-bâr
- Ola her şâh-ı sebz düd-ı siyâh
Lâleler anda olalar aḡker
- Her şüküfe şerâre-i âteş
Nür-ı mazlûmı luḡf ile yâd it
Hâk-i küyuñla eyleme pây-mâl
Telh-kâm itme zehr-i zecrüñ ile
Gâfil oturma kaşırda mâhum
- Cevrüñi çok vefâñı az itme
Eyle dermân tabib çün sensin
Kâşıda virdüm okıyup halvet
Aḡdı ol serve şu gibi bi-bâk
Bülbül-i 'ışk gülsitânına
- Gonçe-veş var elinde bir kâğıd
Yâra berk-i hazân getürdüm dir
a) Ger icâzet olursa okıyalum
Görelüm nâmesini okıyalum
Şofıra berk-i hazânını görelüm
Nice bülbül bu berki virdi nişân
- K'irdi ol kâşid-ı füsün-küster
Nâmeyi öpdı şundi hazretine
Gördi efsün-ı mu'ciz-âşarı
Yazulan yazu kara kan gibi
Evc-i hasret meh-i cihân girdi
- Lüle-veş pür-şerâr-ı âteş-i tâb
Sebze-veş başına koyınmış hâk
Şafha-i derd ü berk-i bâğ-ı firâk
Haḡı sine-figârınıñ şerhi
Kara kanlara boyamış hâme
- Tamlamış niçe kaḡre-i hünin
Bir dil-efgârdan haber virür
'İşreti bâğınıñ hazânıdır
Şanki bir tig-i cân-sitân urdı
Şol hevâda ki per açar şehbâz
- Zâğ 'anḡaya mahrem olur mı
Ki virilmez bu bâğdan aña has
Meyve-i ter nihâl-i kaddümden
Görmeye berk gülsitânımdan
Bitüre berk-i sebz yerine hâr

420. Kâşid ol nişi çün ki nüş itdi Zehr-âlûde sözi gûş itdi
Kıldı takrîr mâcerâyı aña Didi ol derd-i bî-devâyı aña
- 119b Çün ki gördüm sipihr-i gam-fercâm Beni bahtum gibi ider nâ-kâm
Başladum derd-nâk âvâza Eyledüm eski nağmeyi tâze
Ya'ni feryâd u nâle mi kıldı Başına taş havâle mi kıldı
425. Başuma kûh-i gam havâle idüp Derd ü dilden figân u nâle idüp
Yürür idüm bu dâğ-ı derd ile Eşk-i germ ile ah-i serd ile
Söyle ey bülbül-i bahâr-ı sühan K'oldı nevrete lâle-zâr-ı sühan
Bize bâğ-ı vişâlden söyle Gül-i hüsn ü cemâlden söyle
Bülbül-i büstân-ı 'işret ol Murg-ı destân-serây-ı vahdet ol
430. Hâr-ı hicrân-ı hikâyeti neçe bir Dâğ-ı hürmân-ı şikâyeti neçe bir
Neçe bir şerh-ı guşsa-i devrân Neçe bir vaşf-ı kışsa-i hicrân
Gülşen-i 'ayşden hikâyet kıl Gülbün-i vaşldan rivâyet kıl
Eyle pervâz bâğ-ı 'işretde Âşiyân it nihâl-i vuşlatda
Nev-'arûs-ı vişâl yüzün aç Çehresine gülâb-ı ziver saç
435. Şerh kıl bir fesâne-i rengîn K'ola reşk-i nigâr-hâne-i Çin
Eyle efsâneye girü âgâz 'Ömr kütehdür itme kışsa dirâz
Çün ki gördüm piyâde (bir) tebdîr Olmadı 'inân-keş-i taqdîr
Her ne tebdîr ki eyledüm engîz Oldı taqdîr ile hılâf-âmîz
Gıtdı tebdîr-i sa'y ü rây-ı taleb Ser-i iqdâmı kodı pây-ı taleb
- 120a 440. Aña dek kim 'inâyet-i Allâh Sevğ-ı didâr eyledi nâgâh
Eyledi bi-tekellûf-i esbâb Feth-i bâb ol "Müfettihu'l-ebvâb"
Tâli'-i h'âb-nâk olup bidâr Nâgehân toğdı ahter-i didâr
Kevkeb-i bahtum oldı çün mes'ûd Elüme girdi dâmen-i maqşûd
Sâye şaldı baña hümâ-yı vişâl Şâh oldum zihî gedâ-yı vişâl
445. Dâmen-i vaşla dest-res buldum Ol hümâ-ğadri ben meges buldum
Menzilüm oldı gülşen-i rıdvân Ya'ni kim hâk-i dergeh-i cânân
Cân u tem gibi mümtezic olduk Ni'met-i vaşla mübtehic olduk
'İşret-i şubh u şâm eyler idük 'Ayş u nüş-ı müdâm eyler idük
Gâh 'ayş-ı teferrûc-i şahrâ Gâh seyr-i temmevvüc-i deryâ
450. Gâh gülgeşt-i bâğ eyler idük Geh temâşâ-yı râğ eyler idük
Geh düşüp şahın-ı bâğa lâle gibi Nüş iderdük piyâle jâle gibi
Neçe müddet sipihr-i ferzin-gerd Ruğ-ı maqşûdum üzre komadı gerd
İtdi âhır hılâfına harekât Kıldı bir lu'b ile beni şeh-mât
Eyledi vaşlı fûrğate tebdil Râhatüm derd ü miñnete tebdil
455. Kâmı ol dem ki râhatum varidi Vaşl bâğında 'işretüm varidi
Kâmı ol dem ki hoş-nevâydüm Bezl-i vasla gazel-serayidüm
Oldı hercâyi âfitâb gibi Aqdı her bir deniye âb gibi

- 120b Tutdı keç-revligni gerdünüñ
İşmeti perdesine irdi hâlel
460. Tiğ-ı hâr ile dest-i her hâşâk
Oldı bâğ-ı vişâli hâs-perver
Gülleri hem-dem-i kelâğ oldı
Tâze gül gibi girdi her beğale
Gül gibi yüzi gözi açıldı
465. Oldı her bezmde şeb-ârâ şem'
Böyle (dür) bu cihânuñ âyini
Gâh vuşlat olur gehi fûrkat
Garaz efsâne şanmañ efsündür
Söz gerekdür hikâyeti n'ideler
470. Şöyle söz k'ola süz ile dem-sâz
Söz gerek k'ola vaşf-ı gülşen-i 'ışk
Sünbülü dūd-ı dil beyânı ola
Gülleri eşk-i hün-feşâ(n) vaşfı
Şıfat-ı lâle şerh-ı dâğ ola
475. Ben ki bu HECCR-NÂMEyi yazdum Yazmağa göz sevâdını ezdüm
Şanmañuz Fürsden temettü' itdim Gayriler nazmını tetebbu' itdüm
Hâşe li'llâh ki müste'âr ola Şâ'ire müste'âr 'âr ola
121a Zâde-i şab'-ı nâ-tüvânumdur Meyve-i şâhsâr-ı cânumdur
Gül-i gülzâr-ı bâğ-ı fikrümdür Lâle-i deşt ü râğ-ı fikrümdür
480. İltimâsum budur ki ehl-i nazâr Her kaçan k'ideler bu bâğa güzer
Eyleyen bu gülüñ temâşâsın Seyr ider sünbül-i muţarrâsın
Süseni ile hem-zebân olan Nergisi ile ser-girân olan
Bâğbânın ide dü'adan yâd Nâzımın rahmet-i Hudâdan yâd

Toğuz yüz on beşe irmişdi târih
Ki silk-i nazma geldi HECCR-NÂME
HAZÂN-NÂME hem itsem n'olâ nâmın
GÜL-İ ŞAD-BERKden şoñ yazdı hâme